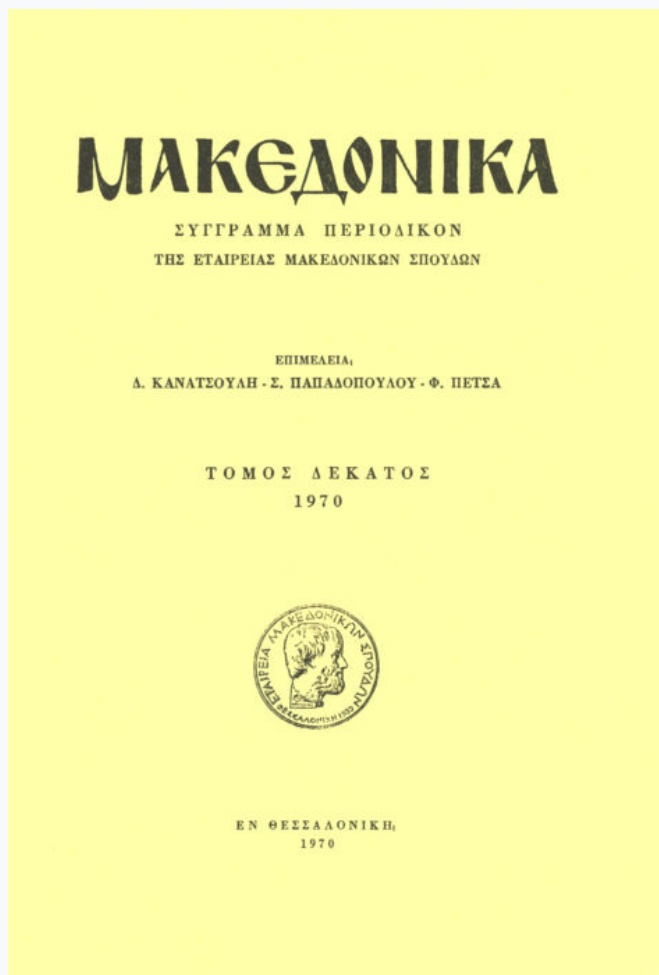

Μακεδονικά

Τόμ. 10, Αρ. 1 (1970)

Ανέκδοτον εγκώμιον εις τον Όσιο Δαβίδ

Βασ. Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.769](https://doi.org/10.12681/makedonika.769)

Copyright © 2014, Βασ. Λαούρδας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (2015). Ανέκδοτον εγκώμιον εις τον Όσιο Δαβίδ. *Μακεδονικά*, 10(1), 243–256.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.769>

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΣΙΟΝ ΔΑΒΙΔ

Τὴν ἀνάγκην νέας ἐκδόσεως τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Δαβίδ ἐπὶ τῇ βάσει ὅλης τῆς χειρογράφου παραδόσεως καὶ τῆς ἐν συνδυασμῷ πρὸς αὐτὴν ἐπανεξετάσεως τῶν μὲ τὸ θέμα αὐτὸ σχετιζομένων ζητημάτων ἐπεσήμαναν ἤδη ὁ Raymond J. Loenertz¹ καὶ ὁ Paul Lemerle εἰς δύο σχεδὸν ταυτοχρόνως δημοσιευθείσας μελέτας των². Ὁ βίος τοῦ ὁσίου Δαβίδ εἶναι μέχρι τοῦδε γνωστός ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἔκδοσιν τοῦ V. Rose³, γενομένην ἐξ ἀτελοῦς χειρογράφου μὴ σωζομένου πλέον⁴, εἰς τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου ὁ ἐκδότης ἐπέφερε διαφόρους ἀδικαιολογήτους διορθώσεις.

Ἀσχολούμενος μὲ τὴν νέαν αὐτὴν ἔκδοσιν καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐξ αὐτῆς δημιουργουμένων ζητημάτων, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ ἀρχίσω μὲ τὴν προκαταρκτικὴν δημοσίευσιν ἀνεκδότου ἐγκωμίου εἰς τὸν ὅσιον Δαβίδ ὑπὸ ἀγνώστου συγγραφῆς, τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου διεσώθη εἰς δύο κώδικας τῆς μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐγκωμίου αὐτοῦ εἶχεν ἤδη ἐπισημάνει ὁ Loenertz⁵. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ κειμένου ἐνταῦθα ἐπισυνάπτω μερικὰς παρατηρήσεις, προτιθέμενος νὰ ἐπανέλθω εὐρύτερον κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ βίου ἐπὶ τῇ βάσει ὅλης τῆς σωζομένης χειρογράφου παραδόσεως. Ἐκ τῶν δύο κωδίκων τῆς μονῆς Διονυσίου, οἱ ὅποιοι διασώζουσι τὸ κείμενον τοῦ ἐγκωμίου, ὁ μὲν εἰς (52, ἐνταῦθα Β) εἶναι τοῦ δεκάτου τρίτου, ὁ δὲ ἄλλος (145, ἐνταῦθα Α) τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος⁶. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν, ἐκ περγαμηνῆς, περιέχει 18 βίους καὶ ἐγκώμια ἁγίων καὶ μαρτύρων κατ' ἐπιλογὴν, ὁ δὲ δεῦτερος, ἐκ χάρτου, περιέχει 45 ὁμοίως βίους καὶ ἐγ-

1. Saint David de Thessalonique. Sa vie, son cult, ses reliques, ses images, «Revue des études byzantines», τ. II (1953), σ. 205-223.

2. Invasions et migrations dans les Balkans, «Revue Historique», τ. 211 (1954), σ. 269, σημ. 1.

3. Leben des heiligen David von Thessalonike, Berlin 1887.

4. Πρόκειται περὶ τοῦ κώδικος Beroliniensis Graecus 57, ὁ ὁποῖος, ὡς μὲ ἐπληροφόρησεν διὰ τῆς ἀπὸ 13. 2. 1970 ἐπιστολῆς τοῦ ὁ κ. J. Irmscher, «Gehört zu den infolge der Verlagerung während des letzten Krieges verlorengegangenen Handschriften».

5. Ἐ.ἀ., σ. 213, ἐκ τοῦ Α. Ehrhard, Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der griechischen Kirche von den Anfängen bis zum Ende des 16. Jahrhunderts (Leipzig, 1937-1943) III, σ. 48 σημ. 1 καὶ 55.

6. Περιγραφή εἰς S p y r. P. L a m b r o s, Catalogue of the Greek Manuscripts on Mount Athos I (1895), σ. 322-323 διὰ τὸν κώδικα 52 καὶ 344 διὰ τὸν κώδικα 145.

κώμια ἁγίων καὶ μαρτύρων κατ' ἐπιλογὴν, ἔχει γραφῇ δὲ ὑπὸ τριῶν χειρῶν, ἐξ ὧν ἡ δευτέρα, ἡ τοῦ Ἰγνατίου, κατέγραψε τὰ τελευταῖα 15, ἐν οἷς καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁσίου Δαβίδ.

Ὁ κώδιξ B περιέχει ἄρκετὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα καὶ τινες μικρὰς παραλείψεις, ἀποδεικνύουσας ὅτι ὁ A ἐγράφη ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλου προτύπου. Εἰς τὴν ἐνταῦθα ἑκδοσιν ὡς βάσις ἐτέθη ὁ κώδιξ A, εἰς δὲ τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα καταχωροῦνται αἱ διάφοροι γραφαὶ τοῦ B, παραλειπομένων ὁμῶς τῶν ὀρθογραφικῶν σφαλμάτων του.

Ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Δαβίδ, τὸν ἐν Θεσσαλονίκη.

1. Δαβίδ δὲ ὁ ὁσιώτατος, τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ εἰς ὑπόθεσιν προκειμένῳ τῷ λόγῳ, οἷά τις τῶν ἄλλων κλῆρος ἐξαίρετος ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ ἐν Θεσ-
B250ν σαλονίκη καὶ γενόμενος καὶ ἐξαίσιος διηγωνισμένος τῆς ἀσκητικῆς | πα-
λαίστρας ἄθλοις τε καὶ ἰδρωσιν, οὐρανὸν μὲν τοῦ πνεύματος, ταύτην δὲ τῶν
5 τιμίῳ αὐτοῦ λειψάνων μέχρι καὶ τήμερον οἰκητήριον εὑρατο. Πρέπον δ' ἂν
A353ν εἶη μικρὸν τὸν λόγον ἀναγαγεῖν | ὡς ἐν κεφαλαίῳ, ὡς ἂν εὐσύνοπτά τε τοῦ
κατ' αὐτὸν χρόνου καὶ ἡ ὑπερφυῆς αὐτοῦ πολιτεία τοῖς ἀκροωμένοις γενή-
σεται.

2. Χρόνος ἦν τῆς τοῦ ὁσίου μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων συμβιωτέ-
10 σεως καθ' ὃν τὰ τῆς χριστιανῶν ρωμαϊκῆς ἀρχῆς σκῆπτρα νεύματι θείῳ
Ἰουστινιανὸς ἐνεχειρίζετο· καθ' ὃν δὴ χρόνον ὁ ὅσιος πολλὴν ἐμφαίνων
ἐν ἑαυτῷ καὶ πρὸ τῆς ἀσκητικῆς ἀγωνίας καὶ τελειότητος τὴν περιουσίαν
τῆς ἀρετῆς, ἥθος τε ἅπαν ἐκόσμιε δι' εὐταξίας, λόγον τε πάντα ῥυθμίζων
15 ταῖς συμμετρίαις, ἥθει τε καὶ λόγῳ τῆς ἀρετῆς ἐργάτης ἀξιόπιστος ἐγνωρί-
ζετο. Εἶχε μὲν γὰρ τῶν πρὸ αὐτοῦ πολλοὺς καὶ ἄλλους παραδεικνύντας,
ὡς θέμις, τὸν χαρακτήρα τῆς ἐνθεσετέρας ζωῆς καὶ ὡς αὐτὴν ἱκανῶς παρα-
τήγοντας, πολλῶν δὲ μᾶλλον τὸν συνώνυμον αὐτῷ καὶ ὁμότροπον. Προσῆν
γὰρ αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸ τῆς πραότητος ἀγαθὸν τοσοῦτον, ὡς ἐξὸν εἰκάζειν
ἐκεῖνον ἐν τούτῳ κατοπτριζόμενον ἢ ἐν ἐκείνῳ τοῦτον ἐντυποῦσθαι καὶ ἀκρι-
B251 βῶς | διαγράφεσθαι, ὥστ' εἰ καὶ τινες καὶ περὶ αὐτοῦ τὸν θεὸν οἰηθεῖεν εἰ-
πεῖν, ὡς εὔρον ἄρα τοῦτον τὸν νέον Δαβίδ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, οὐκ
ἐκτοπὸν τι φαῖεν ἄν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀρμόδιον. Ὅρα γάρ, εἰ μὴ κατ' ἐκεῖνον
καὶ οὗτος ἠνδρίσατο καὶ ἀσπονδὸν τὴν κατὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν ἐπεδει-
ξατο μάχην, ὡς ἐκεῖνος κατὰ τοὺς ὁρατούς. Σκόπει δὲ μετὰ τὴν συμβολὴν

Titulus in B: βίος ἐν ἐπιτόμῳ ἦτοι ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν Θεσσαλο-
νίκη 2 τῷ supra lineam B 5 εὑρετο B 9 ἐμβιωτέσεως B 17 πρὸς ἦν B 18
ἐξὼν B

τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀνὰ κράτος αὐτοῦ μὲν νίκην, τῶν δὲ πολεμίων ἦτταν, 25
εἴ τι μεθήσειν αὐτῷ δόξαιτο τῶν βελτίστων, ὥς ἐνδεδόν ἐκείνου καθοτιοῦν |
ἐναποφανθῆναι, εἰ μὴ καὶ κρεῖττον εἶπειν ἐθελῆσαι γενέσθαι καὶ πολλῷ τῷ A354
τάχει καὶ τοῦτον παραδραμεῖν ἀγωνίσασθαι.

3. Δεχέσθω τοιγαροῦν ὁ ἀμφισβητῶν τὰς ἀποδείξεις, ἐκάστῳ τῶν κατὰ τά- 5
ξιν συντιθεμένων τῷ λόγῳ τὴν διάνοιαν ἐνιείς καὶ δι' ἑαυτοῦ συλλογίζόμενος
τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ ἀνασχόμενος τὸν ἁγιασμόν τοῦ σώματος προέσθαι
καὶ τὴν γαμικὴν ἀνταλλάξασθαι συγγνώμην ἐκείνου, τὸ πρῶτιστον ἐπαγό-
μενος τῆς παρθενίας καλὸν καὶ ὅπως ἂν αὐτὸ σῶον καὶ ἄφθορον διατηρη-
θεῖ διανοοῦμένους τε καὶ περὶ πολλοῦ προμηθοῦμενος, τῇ μονῇ προσφοιτᾷ 10
τῶν ἁγίων μαρτύρων | Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου. Πολλὰ γὰρ εὐαγῇ σε- B251v
μνεῖα καθάπερ ἱατρεία ἀλλαχόθεν ἄλλα καὶ πανταχόθι τῆς Θεσσαλονίκης
διεῖλphen εἰς ἀνάληψιν ἐπειγόμενος τοῦ μοναδικοῦ τε καὶ ἀσκητικοῦ ἐπαγ-
γέλματος. Ἀμφιέννυται τοίνυν πολλῷ μὲν πρότερον ὅλη τῇ ψυχῇ τὴν χάριν
τοῦ πνεύματος, τῆνικαῦτα δὲ τέως τὴν ἀγγελικὴν τε καὶ ἀσκητικὴν ἀμπε- 15
χόνην. Ἐπεὶ δὲ καθόπλιστο καὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀνέδην
ἀντεπαρετάξατο, συγγενῇ καὶ οἰκείαν διὰ τῆς ὀλιγοσιτίας ἢ μᾶλλον ἀσαρ-
κίας εἶπειν τὴν συμπλοκὴν ἐκάστοτε παρεσκεύαζε τοῦ πολέμου τοῖς ἀσάρ-
κοις τε καὶ ἀναίμοσιν ἀσάρκως τε καὶ ἀναίμως εὐμεθόδως τὴν ὑπαντήσιν
περινοοῦμενος. Εἰ γὰρ οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν οὐ μόνον, κατὰ τὸν θειότατον 20
Παῦλον, ἀσαρκοὶ τε καὶ ἄναιμοι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τι ῥήτὸν τῆς ἐκτὸς ποιή-
σεως ἐπὶ λέξεως ἐχούσης, “οὐ γὰρ σίτον ἔδουσιν, οὐ πίνουνσιν αἶθωπα οἶνον
τοῦνεκ’ ἀναίμονές | εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται,” πάντως ὁ μὴ οἰκείως αὐ- A354v
τοῖς συμπλεκόμενος ἀλλ’ εἴτε ἐναντίως ἢ ἀλλοτρίως, οὐκ ἂν ποτε εὐχερῶς
ἢ ῥαδίως δυνηθεῖ | περιγένεσθαι αὐτῶν, πολὺ γὰρ ἔστιν εἶπειν ἐκνικῆσαι B252
τούτους, διὰ τῆς κατασαρκώσεως ἀνηνύτοις ἐπιχειρῶν. Ἐνθεν τοι τῇ νηστείᾳ
συνεζεύγνυ ἀγρυπνίαν, εἰδὼς ἀλληλόχρεων οὖσαν θατέραν τῇ ἐτέρᾳ καὶ κοινῇ
λυσιτελοῦσαν τὴν παρ’ ἐκατέρας ὠφέλειαν. ὃ τε γὰρ νηστεύων δεῖται τοῦ
ἀγρυπνεῖν οὐ μόνον εἰς τὸ διακαρτερεῖν ἐν προσευχῇ καὶ δεῖσει, ἀλλὰ καὶ
αὐτῷ τῷ νηστεύειν ἐγκαρτερεῖν· ὕλη γὰρ ὕπνου τροφή καὶ εἰ τοῦτο δῆλον, 30
ὥς τὸ ἀγρυπνεῖν ἀναγκαιῶς ἔπεται τῷ νηστεύειν, τοῦ τε ἀγρυπνεῖν ἀναγ-
καιστέρως τὸ νηστεύειν ἡγήσεται διὸ καὶ ἐπίσης κατηγορούμενον εἰκότως
καὶ ἀντιστρέφει ὑπεξαίρουμένων τῶν ἐκ περιστάσεως· ὁ γὰρ νηστεύων καὶ
ἀγρυπνεῖ καὶ ὁ ἀγρυπνῶν νηστεύει· τοῦτο κατὰ τὸ ποιητικόν τε καὶ ὕλικόν
αἴτιον, κατὰ δὲ τελικὴν αἰτιολογίαν οὕτως διὰ τὸ νηστεύειν τὸ ἀγρυπνεῖν 35

22-23 Ilias E, 341-342.

1 κράτως B 2 δόξετω B 10 πολλῶν B 12 τὴν Θεσσαλονικέων B 17 ἡ μάλ-
λον ἀσαρκίας· ἦτοι ἀσαρκίαν B 19 εὐμέθοδον B 25 περιγένεσθαι· καταγωνίσασθαι
B πολὺ - αὐτοὺς om. A 26 τοι om. B 27 καὶ ἀγρυπνίαν B 29 αὐτὸ codd. 34 τό· τὸν B

καὶ διὰ τὸ ἀγρυπνεῖν τὸ νηστεύειν· ἀλλ' ἵνα μὴ περιττολογεῖν τοῖς ἀπειροκά-
λοις δόξωμεν τὰ τοιοῦτα διευκρινούντες, ἐπανιτέον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν.

4. Ἐπειδὴ τοίνυν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ἀνδρικῶς ἔσται καὶ ἀφόρητος
ἐπνευσε κατ' αὐτῆς τῇ λογιστικῇ καταστήσας ταύτη καὶ τὸν θυμὸν ἀκο-
B252v λούθως συνεξεκέντησεν ὅλον ἑαυτὸν ἀδούλωτον τῷ κρείττονι καὶ ἡγε-
μονικῇ ἀποκαταστήσας καὶ εὐχρηστον εἰς δουλείαν τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς
μέρος σωφρόνως τῇ λογιστικῇ καθυποταξάμενος· καὶ ἵνα μὴ μακρότερον
τὸν λόγον ποιῶμεν ἀναλεγόμενοι κατ' εἶδος τὰς ἐν πολλοῖς ἐκμεμελετημέ-
A355 νας | ἀρετάς, οἷον ἐγκράτειαν, χαμευνίαν, πάννυχον στάσιν καὶ ψαλμωδίαν,
10 διακονίαν, φιλαδελφίαν, ἀκτησίαν, ἀμνησικακίαν, ἀπροσπάθειαν, ταπει-
νώσιν, ἀγάπην ἀνυπόκριτον, ἃς οὕτως πάσας εἰς ἄκρον ἀπηκριβώσατο, ὡς
οὐδεμίαν ἀπλῶς ἕτερος, οὕτω δὴ καθ' ἐκάστην τὸ εὐδόκιμον ἐπεδείξατο,
ὡς οὐδ' ἐν πάσαις οἱ πλείους· ὅμως ταύτας ἐάσαντες ὡς ἐκ περιουσίας προ-
σούσας αὐτῷ, πρὸς ἐν αὐτοῦ πάλαισμα καὶ ἄθλον τῷ λόγῳ τρεψώμεθα.

5. Τὸ σεμνεῖον ἐν ᾧ περ ἀσκητικῶς διήθλει ὁ ὁσιος θέσιν μὲν ἔλαχε
τὴν ἀνωτέραν καὶ ἀρκτικωτέραν τῆς πόλεως γειτονοῦν ἐτέρῳ σεμνεῖφ προ-
σηγορίαν φέροντι τὸ Ἀπρόιτον. Τοῦ κατ' αὐτὸν οὖν κοινοβίου τοῦ καθη-
γουμένου τὸν βίον μεταλλάξαντος καὶ πρὸς τὴν ἀγείρῳ μεταθεμένου ζωὴν
βιάζεται τὴν τῶν ἀδελφῶν ἐπιστάσιαν ὁ ὁσιος, καίτοι γε μὴ βουλόμενος,
B253 ἀναδέεσθαι, καὶ ἐπεὶ | περ ἄξιος ἦν ἔργου εἶχετο καὶ τῶν λογικῶν Χριστοῦ
θρεμμάτων ἔργῳ καὶ λόγῳ ποιμὴν ἀπαράγραφος καὶ ἀληθέστατος ἀπεδεί-
κνυτο. Ὡς οὖν τὰ ὅσον ἀνθρωπίνῃ δυνάμει κατορθωθῆναι λόγον ἔχοντα,
πάντα κατὰ νοῦν αὐτῷ ἐκβεβηκότα καὶ προκεχωρηκότα καὶ μηδαμῶς ἐν-
δεόντα καθοτιοῦν ἑωρακῶς, πράγματος ἀπόπειραν ἐπινοεῖται παγχάλεπον
25 καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπον, ἅμα μὲν καὶ τὸν ἀσκητικὸν αὐτοῦ τόνον ἀκμαιότερον
ἐντεῦθεν ἀπογυμνάζων, ἅμα δὲ καὶ τινος θείας ἢ ἀγγελικῆς ὀπτασίας ἀξιο-
θῆναι καθιμερόμενος εἰς τινων ἐνδοιαζομένων παρ' ἑαυτῷ σαφεστέραν καὶ
ἀναμφήριστον δῆλωσιν.

6. Ἐν τῇ κατ' αὐτὸν οὖν εὐαγεστάτῃ μονῇ τῶν ρηθέντων ἀθλοφόρων
A355v 30 Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου δύο κατὰ διέχειαν ἑκατέρωθεν ἀμφοτέροις εὐ-
κτήρια ᾠκοδόμητο· μεταξὺ δὴτα τούτων δένδρον ἴστατο τὸ οἰκείως καὶ
προσεχῶς κατὰ τὸ ἴδιον εἶδος ἀμυγδαλῇ προσαγορευόμενον. Ἐν τούτῳ τῷ
δένδρῳ προὔθετο τῶν ὑπ' αὐτὸν ἡγνοηκότων ἀπάντων τὸν ἐκεῖνου σκοπόν,

10 ἀμνησι ταπεινώσιν omm. ἀπροσπάθειαν B 11 οὗτος A 14 σὺν τῷ λόγῳ B
18 τὸν βίον μεταταξαμένου καὶ πρὸς τὸν ἐκεῖθεν μεταθεμένου B 22 ὡς οὖν — 24
ἑωρακῶς: ὡς οὖν ἦδει τὰ ὅσον ἐφικτὸν ἀνθρωπίνῃ δυνάμει κατορθωθῆναι λόγον ἔ-
χοντα πάντα κατὰ νοῦν αὐτῷ βεβηκότα τε καὶ προχωρήσαντα καὶ μηδαμῶς ἐνδεόντα κα-
θοτιοῦν B 27 καθιμερόμενος: τοιοιτοτρόπως καταμερόμενος B παρ' om. B 29
γοῦν B 33 δένδρων B

ἀνελθεῖν καὶ τριετίαν ὄλην διακαρτερῆσαι ψύχει καὶ θάλπει καὶ τῇ μήτε
 πεπηγυῖα στάσει, μήτε καθέδρα διηνεκῶς | μαχησόμενος καὶ μὴ πρότερον B253v
 κατελθεῖν ἐκείθεν, εἴ τι καὶ γένοιτο πείθων ἑαυτὸν πρὶν ἢ τὸν τριετῇ χρό-
 νον περαιωθῆναι. Ἀμέλει τοι καὶ ἀνέρχεται καὶ τὸν ὑπερφυᾶ τοῦτον καὶ
 τοῖς πολλοῖς ἄπιστον ἐξανύσας ἄθλον, ἐφάμιλλον τὸ θαῦμα τῇ καρτερικῇ 5
 παρέσχετο τοῖς μετέπειτα. Οἷας δὲ καὶ ἀμέτρου δυσκρασίας ὁ τόπος μετέ-
 χει καθ' ἣν ἔλαχε θέσιν, θέρους μὲν ἐκφλογούμενος, χειμῶνος δὲ λίαν ὑπερ-
 ψυχούμενος ἀπὸ τε τῆς περιφερείας τῶν ὁρέων καὶ τῆς ὑπτιώσεως τῶν πε-
 δίων, ταῖς βίαις τῶν ἀνέμων διαδονούμενος καὶ ἐκτεινασόμενος, εἰδείεν
 δ' ἂν οἱ πείρα κατειληφότες καὶ ἅμα τῷ λόγῳ τοὺς ἀγνώτας πείθοντες ἐπὶ 10
 πλέον αἰρῆσθαι τὸ θαῦμα κατεπειγέσθωσαν. Πῶς οὖν, φησί, ἀντισχεῖν ἐπὶ το-
 σοῦτον ἡδυνήθη πρὸς τοιαῦτα δεινὰ καὶ οὐκ ἀντισχεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπερ-
 σχεῖν οἷός τε γέγονεν, ὁπότε καὶ πρὸς μίαν ἡμέραν ἢ ὥραν ὁ ἐνὶ γε τῶν ἐναν-
 τίων περιπεσὼν ἢ κρύους ἢ θάλψεως ἢ δυσηνεμίας ἢ νηνεμίας οἰκτιστον
 ἀπηνέγκατο μόρον; ὅτι χάριτι θεῖα τὴν ἐκείνου | προαἰρέσιν ἀμειβομένη A356
 καὶ οὐ κατὰ λόγον φυσικῆς ἀκολουθίας τὸ τοιοῦτον ἐγίγνετο. Καὶ θέα μοι
 τὸν Μωυσῆν, | τὸν Ἥλιαν καὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς ἅπαντας μεῖζονα δυνηθέν- B254
 τας ὥς μεγάλα προηρημένους· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πάντων ὁρᾶται φησί τὰ τοιαῦτα,
 οὐδ' ἐπὶ τῶν πλείστων ἢ ἐπὶ πολὺ τελούμενα καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄπιστα δο-
 κεῖ τοῖς πολλοῖς· οὐκ ἐπὶ πάντων μὲν, οὐδ' ἐπὶ τῶν πλείστων· ὅτι οὐδὲ τὸ 20
 μεγάλα πονεῖν προηρεῖσθαι τῶν πάντων ἢ τῶν πλείονων· εἰ δὲ καὶ διὰ τοῦτο
 ἄπιστα, πάντα σοι λοιπὸν οἰχίσηται τὰ θαυμαστά καὶ ὑπερφυῆ δράματά τε
 καὶ διηγήματα καὶ ὥς μηδαμῶς σοι καθυπήκοντα· διὰ τοῦτο καὶ σιωπᾶσθαι
 ἢ ἀπιστεῖν τυχὸν καὶ ἄξια. Πλὴν ἀλλὰ σιωπητέον τὰ παρὰ τῶν τοιούτων.

7. Ἄρα δὲ τὸν τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἀγῶνα καὶ ἄθλον ἀμισθὶ καὶ 25
 δίχα τινὸς ἐπάθλου κατὰ τὸ προσεχῶς ὀφειλόμενον ἐκτετέλεκεν, ὥς οὐδὲν
 ἀπώνασθαι τῆς τοιαύτης ταλαιπωρίας; οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὸ τῆς τριετίας πέρας
 ἄγγελος διαδέχεται ταινιῶν τε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγωνίας δηλῶν τε αὐτῷ καὶ
 ἐκφαίνων ἅπερ ἐνδοιάζων ἀνέλιττε καθ' ἑαυτόν· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ
 καὶ τινὰ τῶν μελλόντων προὑπεμφήνας καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ τὸ λοιπὸν κελ- 30
 λῖφ καθειργμένος βιώσεται διασημηνάμενος καὶ θαύματος χάριν καὶ προ- B254v
 φητείας δύναμιν θεόθεν αὐτῷ διακομισάμενος.

8. Τὸν ἄγγελον αὖθις ἐντεῦθεν τὰ πράγματα διαδέχεται. Τῶν γάρ μαθη-
 τῶν αὐτοῦ δύο τινὰς εὐλαβεῖς Δημήτριον καὶ Θεόδωρον πρὸ τῆς ἀπὸ τοῦ
 δένδρου καθόδου μεταστειλάμενος κοινοῦται τούτοις ἅπαντα, | τὸν τε σκο- A356v
 πὸν ἐφ' ᾧ τὸν τοιοῦτον εἴλετο πόνον, τὴν τε φανεῖσαν αὐτῷ ἀγγελικὴν ὄπτα-

10 δ' om. B 11 φημί A 12 ὑπερσχεῖν: σχεῖν B 24 ἀπιστεῖσθαι B 28 δηλῶν
 τε B καὶ δηλῶν A 29 τοῦτο om. B 31 θαυμάτων B

- σίαν καὶ ὅπως ὁ ἄγγελος ἐπέσκηπεν οἰκίσκῳ τὸ λοιπὸν ἑαυτὸν ἐγκαθεῖρ-
 ζαι· κἀντεῦθεν εἰς τὸ θυμηδέστερον μετενεγκὼν τὴν προτέραν τῶν μαθητῶν
 ἀθυμίαν ἅφ' ὧν ἑώρων εἰς τελειότεραν ἐκ τραχυτάτης κατάστασιν τὸν δι-
 5 δάσκαλον μεταγόμενον, εἰς ἔργον ἐκβῆναι τὴν τοῦ οἰκίσκου κατασκευὴν
 τοὺς μαθητάς ὁ ὁσιος τὴν ταχίστην κατήπειγεν. Ὡς οὖν εὐτρέπιστο πάντα
 καθάπερ ἐδέδοκτο, δῆλα καθιστῶσι ταῦτα τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ, Δωρο-
 θεὸς οὗτος ἦν, ὅσα δηλαδὴ καθεξῆς τῷ ὁσίῳ συμβέβηκεν. Ὁ δὲ καὶ γὰρ ἦν
 ἐκπαλὶ προκατελιγμένος ταῖς περὶ τοῦ ὁσίου φήμαις, ἧς ἐδεῖτο προφά-
 15 σews εὐκαίρου λαβόμενος, τοῦ ὑπ' αὐτῷ κλήρου ἐφεπομένου καὶ πλήθους
 οὐκ ὀλίγου τῆς πόλεως, ἀνέρχεται προθύμως ἐτι τῷ δένδρῳ τὸν ὁσιον κα-
 20 τειληφῶς ἐφρίζοντα καὶ οἷς ἔδει τὸ καθῆκον φιλικὸν κατατίθεσθαι, προ-
 σηκόντως ἀλλήλοις ἐντετυχηκότες, ὁ μὲν τὴν ἀρχιερεῦσιν ὀφειλομένην
 τιμὴν, ὁ δὲ τὴν κοινῇ πᾶσι χρεωστουμένην ἀγάπην καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς
 15 ἐπαινον ἀντιδεδωκότες ἀλλήλους ἡγαλλιάσαντο τῷ πνεύματι. Εἶτα ὁ ἀρχιε-
 πίσκοπος καὶ οὗ χάριν μετεστάλθη μαθὼν, ἅπαντα τὸν συνήθη τελέσας ἐπὶ
 τοῖς τοιοῦτοις κανόνα, κατάγει τὸν ὁσιον ἐκ τοῦ δένδρου ὡς ἀπὸ τινος
 μυστικῆς ἀκρωρίας καὶ φαιδρὸν καὶ γεγανωμένον καθειργνύει τῷ σύνεγ-
 20 γυς ἐτοιμασθέντι δωματίῳ, καθάπερ θάλαμον τοῦτο ὑπείσδυντα τερπνότα-
 30 τον. Αἰσίως οὖν ἐκτετελεσμένων | τῶν ὅσα τῷ καιρῷ παρειστίκει, ὁ μὲν
 20 παραθέμενος ἑαυτὸν ταῖς τοῦ ὁσίου εὐχαῖς, ὁ δὲ δεόντως διὰ τῶν εὐχαριστη-
 ρίων εὐχῶν τὸν ἐπίσκοπον προπεμψάμενος, τὸν σύλλογον εὐκαίρως διέλυ-
 σαν. Ἐπεὶ δὲ καθ' ἑαυτὸν γέγονε καὶ ὥσπερ ἔμυσε τὰς αἰσθήσεις ἀπὸ
 τῶν ἔξωθεν, ἔξω σαρκὸς καὶ κόσμου γενόμενος καὶ μηδενὸς ὅτι μὴ πᾶσα
 25 ἀνάγκη τῶν ἀνθρωπίνων ἀπτόμενος μόνῳ τῷ θεῷ προσομιλεῖν ἐβιάζετο, τὸ
 30 σαρκικὸν τειχίον ταῖς ὅσαι ὄραι σκληραγωγίαις οἷα σκαλεῦον τε καὶ διαρ-
 35 ρηγνύς, ὅπως ἂν ἀμέσως | εἰ οἶόν τε τῷ ἄλλῳ συγγένηται.

9. Πλὴν αὐτῷ μὲν ἐνοικοῦντι τῷ δωματίῳ τὴν θεαρχικὴν τε τριάδα διὰ
 πολλὴν ἀγιότητα ἐνοικον ἔχοντι, δαιμονίων τις κάτωθεν ἀναδραμὼν, ἀθρόον
 ἐφίσταται, πόρρωθεν τὴν κλῆσιν τοῦ ὁσίου ἐπιβόῳμενος καὶ τὴν πυροειδῶς
 30 ἐκ τοῦ ἱεροφόρου στύλου ἐκδειματοῦσαν αὐτὸν χάριν, κατακαίειν αὐτὸν
 διατεινόμενος· ὃν κατοικητήρισας ὁ ὁσιος ἐπευξάμενός τε αὐτῷ καὶ χειρο-
 θετήσας, ἐλευθερώσας τε τῆς τυραννίδος τοῦ δαίμονος σωφρονοῦντα τὸ
 λοιπὸν ἀπέδειξεν. Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ τινος γυναιίου τοὺς ὀφθαλμοὺς λειμῶν-
 35 τος καὶ μετ' ὀδύνης σφοδρᾶς αὐτῷ προσδεδραμηκότος, οὗτ' ἀποπέμψασθαι
 τοῦτο τῇ συμπαθείᾳ νικώμενος, οὗτ' ἀκίνδυνον οἰόμενος ἐν τοῖς ὑπὲρ δύνα-

6 ταῦτα om. B 7 δηλαδὴ om. B 9 ἅφ' αὐτόν B καθεπομένου B 14 ἀντιδε-
 δωκότες· λαβὼν τε καὶ ἀντιδεδωκώς B ἀλλήλους - ἀρχιεπίσκοπος om. B 18 τοῦτω B
 20 εὐχῶν· ἐπὼν B 22 καθ' ἑαυτὸν· οἰκοί B

μιν ἑαυτὸν καθεῖναι, διχόθεν ἐφείλκετο τοῖς λογισμοῖς· μέσος γάρ ἦν οἴ-
 κτου καὶ μετριότητος, τῆς μὲν εἰργούσης τῶν ὑπερτάτων, τοῦ δὲ πείθοντος
 τῆς συγγενείας ἀντιλαμβάνεσθαι· καὶ δὴ κεράσας ἀμφοῖν τὰ ἄκρα, μετὰ
 δέους καὶ οἰκτιρμῶν ὑπὲρ τῆς πασχούσης τὸ θεῖον | ἰλεωσάμενος τοῦ A357v
 τοιοῦδε πάθους τέλεον ἀπηλλαγμένην ἀπέλυσεν. Αὐτὸς δέ, τῶν | κατ' ἄρε- B256
 τὴν πόνων εἰς ἄκρον ἐληλακῶς, ἥδη τὸ ταύτης μέτρον οὐδαμῶς ἠφίει καὶ
 ἐνεδίδου, μᾶλλον μὲν οὖν ὥς ἀρχόμενος διετίθετο καθ' ἐκάστην τὸ τοῦ
 συνωνύμου Δαβὶδ ἐν τισι τῶν ψαλμῶν ἐπίγραμμα δεδιῶς τε καὶ προορώμε-
 νος, ὃ φησιν οὕτως εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης, πρὸς ὃ τὸν σκοπὸν ἀπευ-
 θύνων παντὸς ὑπὲρ ἀρετῆς πόνου καὶ ταλαιπωρίας ἀνώτερος ἦν. Τοιοῦτος 10
 γὰρ ὁ τῶν ἐρώντων ὄρος· πάντα δεύτερα καὶ ἐλάττω τῆς τοῦ ἐρωμένου
 τιθέναι μεγαλειότητος· ἡδονὴν γὰρ τὴν ὀδύνην καὶ ζῶην τὸν θάνατον οἱ
 ἐρώντες ὑπὲρ τῶν ἐρωμένων λογίζονται. Τοιοῦτος ὁ ὄσιος ἦν κατὰ τῆς ἀμαρ-
 τίας καὶ τῶν δαιμόνων πυριπνῶς φερόμενος.

10. Οὕτως οὖν καὶ ὡσαύτως πραττομένων τῶν παρ' αὐτοῦ, μικρόν τι 15
 διατέμνεται τὴν κατάστασιν ἐκ τοιαύδε τῆς ὑποθέσεως. Οἱ τοὺς Ἰλλυρίους
 ἐπικαίρως διέποντες ὑπαρχοὶ καὶ τὸ τηνικάδε κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην θέμα
 διευπετοῦντες, οὐδαμῶς ἐν αὐτῇ διατρίβειν συνεχωροῦντο· καὶ γὰρ οὐκ
 ἐξῆν αὐτοῖς τοῦτο, οὐδὲ ἐπετέτραπτο παρὰ τῶν κρατούντων, ἕτερον δέ τι 20
 πολίχνιον ἀνά τὰς ἐκβλύσεις ἢ ἀναδόσεις Ἰστροῦ τοῦ καὶ Δανουβίου προσ-
 κείμενον | ἄκρως τε προβεβλημένον τῶν ἄλλων τῆς ἐπαρχίας μερῶν Σίρ- B256v
 μιον καλοῦμενον, ἅτε πολλὴν ἔχον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἀσφάλειαν, ὥστ'
 εὐχερῶς ἀποτειχίζειν τὰς ἀντίπερα τῶν πολεμίων ἐφόδους ἢ μᾶλλον αὐτὸ
 τὸ συμπαρεκτεινόμενον τῷ ποταμῷ θάτερον μέρος ἀσφαλιζόμενον | τῷ κατὰ A358
 κεφαλὴν ἐκτίσθαι τοῦ ποταμοῦ, φρουρεῖν ἡναγκάζοντο τῆς λοιπῆς ἀπάσης 25
 ἐπαρχίας φρούριον ὡς ὑπάρχον ἐξαίρετον. Ἐν τούτῳ τῷ Σιρμίῳ πολλὴν
 ὑφιστάμενος βίαν ὁ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὴν ἐπαρχίαν ἐγκεχειρισμένος παρὰ
 τῶν τηνικάδε ἐπιδραμόντων βορείων ἐθνῶν καὶ οὐχ οἷός τε ὦν πρὸς τὰς
 ἐπιφοράς ἀντέχειν τῶν πολεμίων, ἀλλ' αὐτὸν ὡς εἶπειν ἐκάστοτε τὸν θάνα-
 τον προορώμενος, γράφει μὲν τὰς συμφοράς πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Ἰουστι- 30
 νιανόν, αἰνιζάμενός πως ἀμυδρῶς καὶ τὴν ἐκ Σιρμίου αὐτοῦ πρὸς Θεσσαλο-
 νίκην μετάβασιν ἢ μετοίκησιν, οὐ μὴν ἀμέσως γε τοῦτο δέδρακεν, ἀλλὰ διὰ
 πρέσβεων τινῶν αὐτὰ τε τὰ πρὸς τὸν βασιλέα γράμματα ἐπικομιζομένων, ἕτερά
 τε πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης ἀρχιεπίσκοπον, πολλὴν ἀμφοτέρωθεν τὴν ἰκε-
 τηρίαν τῷ εἰρημένῳ προ|έδρῳ προσήνεγκεν, ὥστε πολυτρόπως ἢ δι' ἑαυτοῦ B257
 ἢ διὰ τινος ἐτέρου σπεῦσαι πείσαι τὸν βασιλέα, τὸν ὑπαρχον ἐκ Σιρμίου
 πρὸς τὴν τῶν Θεσσαλονικέων μεταγαγεῖν.

11. Ὁ γοῦν ἐπίσκοπος, Ἀριστείδης ἦν οὗτος, καὶ ἄλλως ἀσύμφορον εἰδὼς τῆς ἰδίας πόλεως ἑαυτὸν ἀποστερηῆσαι καὶ μάλιστα τῶν πολεμίων ἐπὶ πάσης διασκιδναμένων τῆς ἐπαρχίας, βουλῆς γίνεται τῷ ὅσιφ χρήσασθαι πρὸς τὴν τοῦ τοιοῦτου περαίωσιν ἐξαιτήματος· ὅθεν συμπαραλαβὼν μεθ' 5 ἑαυτοῦ τοὺς τε πρέσβεις καὶ τὰ τοῦ ὑπάρχου γράμματα παραγίνεται παμπληθεὶ πρὸς τὸ τοῦ ὁσίου δωματίον, προσεῖπάν τε αὐτὸν ὡς ἔθος καὶ ὑπα-
A358v ναγνοὺς αὐτῷ τὴν τοῦ ὑπάρχου | ἐπιστολὴν καὶ ἐπὶ πολὺ λιταζόμενος αὐ-
τόν, ἅμα τοῖς πρέσβεσι καὶ τοῖς συναναβάσι, μόλις μὲν, ἀλλ' οὖν ἔπεισαν ἥξαντα τῇ αὐτῶν βουλήσει, ἀναδραμεῖν πρὸς τὴν βασιλεύουσιν· ἐμνήσθη
10 γὰρ ὡς ἦν ἄρα καὶ τοῦτο προδεδηλωμένον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου. Συνθέ-
μενον τοίνυν καὶ καταθέμενον οἷς ἐξητήσαντο, τοῦ πολυόλβου ἐκείνου ἐξάγουσι δωματίου, τὴν μὲν κόμην ὀλόλευκον ἄχρις ὁσφύος ἐπώμιον ἔχον-
τα, τὸν δὲ πώγωνα ποδῆρει προσεοικότα καὶ ἐκ μόνης τῆς ἐπιφανείας τοῦ
B257v σώματος ἱκανὸν ὄντα | καταιδέσαι καὶ βασιλέα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν
15 ὕστερον.

12. Εὐθέως οὖν ἀναλαβόμενος τά τε τοῦ ὑπάρχου, τά τε τοῦ ἐπισκόπου γράμματα καὶ συνταξάμενος ὡς δέον αὐτοῖς ἅμα τοῖς δυσὶ μαθηταῖς αὐτοῦ πλοῖφ προσεπιβάς ἐτοιμῶς ἐκπλέοντι πρὸς τὴν βασιλεύουσιν ὄχρετο τοιάδε τῷ καιρῷ τῆς ἐκπλοίας πρὸς τοὺς προπεμπτήρας ἀποφθεγξάμενος. Ὡς ὑμεῖς 20 μὲν, ὦ τέκνα, τῶν δι' ἐμοῦ πρεσβευθησομένων τὴν ἔκβασιν ἀπολήψεσθε, τὸν Δαβὶδ δὲ μεθ' ὑμῶν ἔτι συλλαλόντα οὐδαμῶς κατόψεσθε. Τὸ γὰρ ἐμὸν θεασάμενος ὑποστρέφων δωματίον πόρρωθεν νεκρὸς ὑμῖν ὀφθήσομαι τῷ κοινῷ νόμῳ λειτουργήσας τῆς φύσεως.

13. Ἐν ὀλίγῳ τοιγαροῦν τὸ Βυζάντιον φθάνει. Καὶ πρὶν ἢ προῖεναι τοῦ 25 πλοίου, ταῖς πάντων ἀκοαῖς ἢ περὶ αὐτοῦ φήμῃ διέτρεχεν ἕως τῶν βασιλείων αὐτῶν. Ζητεῖται οὖν παρὰ τῆς βασιλίδος αὐτῆς. Ἀνάγεται πρὸς αὐτὴν μετὰ πάσης αἰδοῦς τε καὶ εὐλαβείας· ἀπονέμει ταύτῃ τὴν βασιλείον ὡς θέμις τιμὴν/
A359 αὐθις ἐκείνη τὸν τῆς βασιλείας τύπον ἀποσκευασμένη, τῶν ἰχνῶν τοῦ ὁσίου προκυλινδουται· ὁ δὲ ταῖς εὐχαῖς ὁμοῦ ταύτην καὶ εὐφημίας ἀντή-
B258 μειβε. | Καὶ ἐπεὶ ἔτυχε τότε τὸν βασιλεῖα οὐ μακρὰν ποῦ τῆς πόλεως διατρί-
βειν, τῶν πολλῶν φροντίδων βραχὺ τι ἑαυτὸν ἀνιέντα, ἀναπαύεται παρ' αὐτῆς ἐν τοῖς βασιλείοις ἄχρι τῆς αὐτοῦ εἰσελεύσεως. Ἐπανήκοντος δὲ ὁμως τοῦ βασιλέως, ἄρα πῶς ἦν εἰκὸς ἐμφανισθῆναι αὐτῷ τὸν ὄσιον καὶ
τινων ἢ ποίων τῶν δώρων ὡς προσῆκον βασιλεὶ τὴν προσένεξιν αὐτῷ ποιή-
35 σασθαι; ἄρα χρυσὸν προσάξοντα; καὶ μὴν πλὴν ὧν ἡμίεστο, οὐδὲν ἐκέκτητο.

2 σαντόν B 7 ἐπάρχου B 22 θεασάμενος : ὀφόμενος B 23 λειτουργήσων B
30 τετύχηκε B διατρίβειν om. B 31 ἀνιέναι διαναπαύεται B 33 ἐπανήξοντος B
34 ἕς βασιλεὶ δέον B 35 ποιησόμενον B ἄρα: ἀλλά B ἡμίετο B

ἀλλὰ σμύρναν; ἀλλ' ἀπόβλητος ἂν ἐγεγόνει, νεκρώσεως σύμβολα προσφέ-
ρων τῷ βασιλεῖ· ἀλλὰ λιβανωτὸν εἶποι τις ἂν εὖ φρονῶν; ὥς εὖ γε ταῦτα τῷ
ὀσίῳ διανοούμενος· εἰδὼς γὰρ κατὰ τινα θεηγόρον ὅτι τὰ μὲν ἄνω, μόνου
θεοῦ, τὰ δὲ κάτω καὶ βασιλέων, εἰ καὶ τολμηρὸς πως ὁ λόγος, οἶα θεῷ τῷ
ἐπὶ γῆς ὁ ὀσιος θυμιάσαι διενόηθη. Καὶ δὴ ἐν τῷ ἐπανελεῖν τοῖς βασιλείοις 5
τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὴν αὐρίον τὴν ὀρισμένην προέλευσιν ποιησάμενον ἐπὶ
τῆς παρουσίας συγκλήτου, καὶ γὰρ ἦν παρά τῆς βασιλίδος τὰ περὶ τοῦ ὀσίου
μαθὼν, ἐπιτρέψαι τοῖς παρεστῶσιν εἰσελθεῖν τὸν ὄσιον ἐπὶ πάντων ὥς ἂν
κοινῇ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ τεύξοιντο καὶ τὰς | παρ' αὐτοῦ ἀγγελίας ἐκδέξοιντο. B258v
Σχεδιάσας οὖν ἄνθρακας ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ δεξιᾶς καὶ ἐπιθείς θυμιάμα προσηει 10
πρότερον τὸν βασιλέα θυμῶν, εἶθ' οὕτως ἐφεξῆς τοὺς ἐν τέλει.

14. Οἱ δὲ τῷ θαύματι μᾶλλον προσενείραντες ἑαυτοὺς ἢ τῷ θυμιάματι, A359v
οὐκ εἶχον πότερον τῶν φαινομένων ἢ γινομένων κατανοῆσαι· ξένον μὲν
γὰρ εἶδος καὶ παρηλλαγμένον ἑώρων, ἀβραμιαῖαν ἐκφαῖνον τὴν ἐπιφάνειαν.
Πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐν Ἀσυρίᾳ νεανιῶν τὸ θαῦμα νεοπολούμενον ἐν γηραιᾷ 15
κατενόουν παλάμῃ στοιχεῖον τὸ πάντων ἐξαναλωτικόν, τὸ μὲν ἐπιτεθὲν ὑπο-
φλέγον θυμιάμα, τῆς δὲ ὀσίας χειρὸς ἐκείνης οὐδὲ πρὸς τὸ τυχὸν ἐφαπτό-
μενον. Φύσις ἦν ἀμίαντος ὄντως ἢ τοῦ ὀσίου πανάγιος σάρξ, ἢ πλεον ὑπερ-
στίλβει προσομιλοῦσα πυρὶ μηδεμίαν οἶαν οὖν μείωσιν ὑπὸ τοῦ πυρὸς δεχο-
μένη. Πόσῃν αὐτὸν ἢ πῶς ῥήθησαν ἂν οἱ τηνικαῦτα θεώμενοι τὴν ἐντὸς χά- 20
ριν υπερβλυστάνειν, ὀπηνίκα τὸ τῆς ψυχῆς μαργαρωδὲς τοσαύτης τῷ ὀραίῳ
τοῦ σώματος τῆς αὐγῆς μετεδίδου; πῶς δὲ καὶ οὐκ ἦσθησαν ἂν; οὐδὲ γὰρ
εἰ μὴ λιθίνην εἶχον διάθεσιν, τοσούτου ποτ' ἂν ἠλόγησαν θαύματος, ὁπό-
ταν τὸ ἀνθηρὸν καὶ εὐῶδες τοῦ | πνεύματος οἶαπερ ῥόδον τὴν αἰχμηρὰν B259
καὶ γεῶδη τοῦ ἐλύτρου κάλυκα τοσοῦτον τῷ θαύματι κατεκάλλυνε. Τοῦτο 25
μόνον καὶ ἄτερ τῶν ἄλλων τὸν βασιλέα κατήδεσε καὶ πᾶσαν αἴτησιν τοῦ
ὀσίου ἐκπληρῶσαι τὸ τάχος ἐποίησεν. Ἐντεῦθεν τὰ τῆς τοῦ ὑπάρχου δεή-
σεως πέρας ἔσχε χρηστὸν. Ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ Σιρμίου πρὸς τὴν Θεσσαλονι-
κέων ἢ μετὰστασις τῆς ἡγεμονίας ἐγένετο. Τὰ δὲ ἐξῆς, ὅσῃν ἔδει φιλοφρο-
σύνην ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ὄσιον ἐνδειξάμενος, ἀποστολικῶς τε καὶ προ- 30
φητικῶς | αὐτὸν θαυμασάμενος καὶ ἑαυτὸν ταῖς εὐχαῖς αὐτοῦ παραθέμενος A560
ἐκπέμπει μετὰ τῆς αὐτῷ προσηκούσης τιμῆς ἅπασαν αὐτῷ λύσιν τῶν αἰ-
τημάτων ἐπιβραβευσάμενος.

15. Ἀπάρας τοίνυν ἐκείθεν ὁ ὀσιος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ δύο μαθη-
τῶν εὐθὺς καταπλεῖ πρὸς τοὺς ἀποστειλάντας καὶ ἐν τοσοῦτῳ διηνυκῶς παρ' 35
ὀλίγον τὸν πλοῦν, ἅμα τῷ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἑαυτοῦ ἀναφανῆναι δομάτιον,
αὐτίκα τὴν προφητείαν ἀνεπλήρου καὶ μικρά τινα τοῖς οἰκείοις ἐπισκηψά-

μενος μαθηταῖς, τὸν δικαίους πρέποντα ὕπνον ὑπνώσέ τε καὶ ἀνεπαύσατο·
 A259v Ὅτε δὴ καὶ τῆς θαλάσσης κυμαινομένης αἰφνίδιον τῇ κοιμήσει αὐτοῦ | κα-
 τεστορέσθη τὰ κύματα, φωναί τε ψαλλόντων ἀοράτως ἠκούοντο καὶ πλῆθος
 εὐωδίας τὸν ἄερα περιεκέχυτο καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν εἰκάζετο τῶν οὐρανίων
 5 ἀφικέσθαι τινὰς συμπαραληφόμενους τοῦ σαρκικοῦ νέφους ἐκδημοῦντα
 τὸν ὅσιον. Προσορμισθέντας οὖν τοῦ πλοίου μετ' οὐ πολὺ καὶ μαθόντων
 πάντων τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ὀσίου, ὅπως τε τὰς αἰτήσεις αὐτῶν εἰς ἔργον ἐξή-
 νεγκεν, ἀγασάμενοι αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων ἔνεκεν, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῆς προ-
 φητείας, ἅμα τῷ ἐπισκόπῳ τὸ τίμιον αὐτοῦ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις προπεμψά-
 10 μενοι λείψανον, ἕως τῆς ἐν ἧ διεβίω μονῆς κατατίθενται αὐτό, θησαυρὸν
 οἷα παντοδαπῶν χαρισμάτων ἐτησίως τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ τοῖς ἐξῆς τε-
 λείσθαι παραδεδωκότες κατὰ τὴν εἰκάδα ἕκτην τοῦ Ἰουνίου μηνός.

A360v 16. Ταῦτα δὲ ἡμεῖς διεξήλθομεν οὐ πᾶν τι | χαριούμενοι τῷ ὀσίῳ, πατρι-
 κὴν δὲ μᾶλλον καὶ δεσποτικὴν ἐπιταγὴν ἐκπληροῦντες καὶ πολλὴν ἐντεῦθεν
 15 τὴν οἰκοδομὴν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ προμηθοῦμενοι. Ἐπεὶ τὸ γε πρὸς ἐκεῖ-
 νον καὶ κατ' ἐκεῖνον καλὸν ἅπαν ἐστὶν ἀπρητισμένον αὐτῷ, παρά τε τῆς
 B260 οἰκείας προαιρέσεως καὶ τῆς θείας | ἀνταποδόσεως. Οὐ γὰρ τοῖς ἐξωθεν
 ἐγκωμίων νόμοις ὑπέκοντες περιφάνειαν αὐτῷ γένους ἢ πατρίδος ἢ ἀγόνων
 χοῶν εὐσέβειαν ἢ τάφων μεγαλοπρέπειαν ἀσυνέτως ἐπευφημήσαμεν, ἃ τοῖς
 20 νεκροῖς οἱ νεκροὶ χαρίζονται, μὴδὲν πλέον τῶν φαινομένων φαντασθῆναι
 δυνάμενοι, μόνον δὲ τὸ τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως ἀδοῦλωτον αὐτοῦ καὶ ἔλευ-
 θέριον παρεδείξαμεν καὶ ὡς ἐκεῖνος ἀκριβῆς μιμητὴς τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων
 τῆς θαυμασίας ἀρετῆς ζωγράφων καὶ ζωγράφος ἄριστος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν
 ἀρχέτυπον ἀγαθὸν ἐχρημάτισεν, ἡμεῖς δὲ πολλῶν δέομεν τοῦ πρὸς ἐκεῖνον
 25 ἀφορᾶν μόνον. Πολὺ γὰρ καὶ τοῦτο φάναι, μὴ ὅτι γε πάσῃ δυνάμει σπεύδῃν
 ἐκμμεῖσθαι τὴν ἐκεῖνον ἀκρίβειαν.

17. Ἄλλ' ὃ πάτερ καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς ἐπόπτα, κρεῖσσον ἢ καθ'
 ἡμᾶς ἐνδιατιώμενος τῷ πνεύματι νῦν καὶ μέρος γενόμενος τοῦ κατὰ Χριστὸν
 τῶν σωζομένων σώματος καὶ πληρώματος καὶ διὰ τῶν ἀνωτάτω καὶ καθεξῆς,
 30 τῇ θεῖᾳ κεφαλῇ, ἥτοι τῷ θεανδρικῷ σώματι συναρμολογούμενος, δέχοιο
 τουτονὶ τὸν βραχύτατον ἐπαινον, μὴ τοσοῦτον τῆς ἀξίας ἡμᾶς, πολλοῦ γὰρ
 B260v ἐνδεῖ, καὶ ἀποδεχόμενος καὶ | ἀνταμειβόμενος, ὅσον τῆς προθυμίας οὐδὲν
 προσδεῖ, οὐ γὰρ ὁ τὸ πᾶν ἐλλείπων ὡς μὴ δυνηθεὶς τὰ μεῖζω, ἀλλ' ὁ τὸ κατὰ
 δύναμιν εἰσενεγκὼν τῷ θεῷ καὶ τοῖς ἀνθρώποις εὐγνωμονεστερίους ἀποδε-
 35 κτέος, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ
 τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν
 καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

1 καὶ τὸν δικαίους B ὑπνώσας τε καὶ ἀναπαυσάμενος B 5 τινὰς ὡς B 10 αὐτῷ B
 11 ἐτησίως αὐτοῦ τὸ μνημόσυνον τελείσθαι τοῖς ἐξῆς B 18 ἀγόνων B 19 ἐπεφημή-
 σαμεν B 37 ἀτελευτήτους om. A

ἦτοι δ' ἀθάνατοι καλίστοι. πάντως ὅλη οἰκίῃς αὐτοῖς συμ-
 πλεκόμενος, ἀλλ' εἴτε ἀναψύξῃς ἢ ὀχλοποιῖς, οὐκ ἀποτ-
 εῖχθ' ὡς ἡ ραδίως διμνηθῇ περιγέσθαι αὐτῶν, διὰ τῆς
 κατασκευῆς ἀνήμεροις ἐπιχειρῶν. ἐνθὺν τοι τῆ
 μητρί, σιωπῇ βάλῃς ἄρ' ἰσχυρίαν. ἦ δὲν δ' ὀχλοποιῶν οὐδ'
 θαπέρῃ τῇ στήρῃ, δ' κομῇ λιστέῳ τῇ παρ' ὀκατέρῃ
 ὠφέλῃ. ὅτε γὰρ μητέρα δειτ' τοῦδε ἄρ' ἰσχυρίαν. οὐ μόνον
 ἦς το διακατερεῖν ἐν προσέχῃ δ' ἐκείνῃ, ἀλλὰ δ' αὐτὸ δ'
 μητέρα ἄρ' ἰσχυρίαν. ἦ γὰρ ἰσχυρίαν, τρεφῇ. δ' ἦ τοι
 δ' ἄλλοις τοῦδε ἰσχυρίαν, ἀμφαίως ἐπὶ τῇ στήρῃ
 τοῦτε ἄρ' ἰσχυρίαν, ἀνήμεροις τοῦδε ἰσχυρίαν. διὸ
 δ' ἐπίσης κατ' ἰσχυρίαν, ἦ δὲν δ' ἐπὶ τῇ στήρῃ. ἦ γὰρ
 ἰσχυρίαν ἐκ πεισθείας. ὅγ' ἰσχυρίαν, δ' ἰσχυρίαν. δ'
 ὅγ' ἰσχυρίαν, μητέρα. τοῦδε κατ' ἰσχυρίαν, δ' ἰσχυρίαν
 αὐτοῦ. κατὰ δ' ἐπὶ τῇ στήρῃ, δ' ἰσχυρίαν. διὰ τοῦδε ἰσχυρίαν,
 τοῦδε ἰσχυρίαν. δ' ἰσχυρίαν, τοῦδε ἰσχυρίαν. ἀλλ' ἰσχυρίαν
 κατ' ἰσχυρίαν τοῖς ἀποφρονοῦσι δόξωμεν, δ' ἰσχυρίαν
 κρινόμεναι, σπαρτίον πρὸς τῇ στήρῃ. σπαρτίον ἰσχυρίαν
 ὅς τῇ στήρῃ ἀνήμεροις ἐπὶ δ' ἰσχυρίαν ἐπὶ τῇ στήρῃ,
 κατ' αὐτῇ στήρῃ κατ' ἰσχυρίαν. αὐτῇ δ' ἰσχυρίαν.
 δ' ἰσχυρίαν σιωπῇ βάλῃς τῇ στήρῃ. ὅγ' ἰσχυρίαν ἀδύνατον
 πρὸς τῇ στήρῃ κατ' ἰσχυρίαν. κατ' ἰσχυρίαν ἰσχυρίαν
 τοῦδε ἰσχυρίαν ἰσχυρίαν σιωπῇ βάλῃς τῇ στήρῃ
 τῇ στήρῃ. δ' ἰσχυρίαν ἀνήμεροις τῇ στήρῃ
 ἀνήμεροις κατ' ἰσχυρίαν ἀνήμεροις κατ' ἰσχυρίαν

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Βασικῶς ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐνταῦθα ἐκδιδομένου ἐγκωμίου ἀκολουθεῖ τὸν εἰς διάφορα ἄλλα χειρόγραφα διασωθέντα καὶ γνωστὸν ἡμῖν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Rose βίον, προφανῶς ὅμως ἔχει ὑπ' ὄψιν του καὶ ἄλλην μὴ διασωθεῖσαν ἢ μὴ ἀνευρεθεῖσαν εἰσέτι πηγὴν, ὡς ἐμφαίνεται πρῶτον ἐκ τῆς λεπτομερείας περὶ τῆς θέσεως τῆς ἀμυγδαλῆς ἐπὶ τῆς ὁποίας παρέμεινεν ἐπὶ τριετίαν ὁ ὅσιος. Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Rose ἐκδοθέντα βίον (σελ. 5) ἀναφέρεται ὅτι ὁ Δαβίδ: «ἐκαθέσθη ἐπὶ τῷ δένδρῳ, ὃ ἦν ἐγγύθεν κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενον», ἐνῶ εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον ἐγκώμιον (§ 6) δηλοῦται ἀκριβέστερον: «ἐν τῇ κατ' αὐτὸν οὖν εὐαγεστάτῃ μονῇ τῶν ρηθέντων ἀθλοφόρων Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου δύο κατὰ διέχειαν ἐκατέρωθεν ἀμφοτέροις εὐκτήρια ὠκοδόμητο· μεταξὺ δὴτα τούτων δένδρον ἵστατο». Ἐξ ἄλλου εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον κείμενον (§ 5) ἀναφέρεται ὅτι ὁ Δαβίδ ἐγένετο ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Μερκουρίου καὶ Θεοδώρου: «τοῦ κατ' αὐτὸν οὖν κοινοβίου τοῦ καθηγουμένου τοῦ βίου μεταλλάξαντος καὶ πρὸς τὴν ἀγείρῳ μεταθεμένου ζώην, βιάζεται τὴν τῶν ἀδελφῶν ἐπιστάσιαν ὁ ὅσιος, καίτοι γε μὴ βουλόμενος, ἀναδέξασθαι». Εἰς τὸν μέχρι τοῦδε γνωστὸν βίον (σελ. 6) ἀναφέρονται καὶ «μαθηταί» καὶ «ποιῦμνιον» τοῦ Δαβίδ, ἀλλὰ δὲν γίνεται λόγος περὶ ἐκλογῆς του ὡς ἡγουμένου. Ἐτέρα διαφορὰ εἶναι ὅτι εἰς μὲν τὸν ἡδὴ γνωστὸν βίον (σελ. 7) ἀναφέρεται ἀορίστως ὅτι κατὰ τὴν μετὰ παρέλευσιν τῆς τριετίας ἐμφάνισιν τοῦ ἀγγέλου ὁ Δαβίδ: «προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητάς αὐτοῦ διηγῆσατο αὐτοῖς τὰ τῆς ὀπτασίας», ἐνῶ εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον ἐγκώμιον (§ 8) οἱ μαθηταὶ ἀναφέρονται ὀνομαστί: «τῶν γὰρ μαθητῶν αὐτοῦ δύο τινὰς εὐλαβεῖς Δημήτριον καὶ Θεόδωρον πρὸ τῆς ἀπὸ τοῦ δένδρου καθόδου μεταστειλάμενος κοινοῦται τούτοις ἅπαντα». Διαφορὰ ἐπίσης ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν μνηαίν τῶν προσπαθειῶν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἰλλυρικοῦ νῦν παρουσίαση τὸ πρόβλημά του. Εἰς μὲν τὸ ἐγκώμιον (§ 10) ἀναφέρεται ὅτι οὗτος ἀπετάθη καὶ πρὸς τὸν Ἰουστινιανόν: «γράφει μὲν τὰς συμφοράς πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Ἰουστινιανόν», ἐνῶ εἰς τὸν βίον (σελ. 9) λέγεται ὅτι στέλλει τριβούνους... «πρὸς τὸν ἀγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον, ὅπως ἀναγάγῃ τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ τὰ περὶ τῶν ἀθῶων βαρβάρων». Αἱ διαφοραὶ αὗται ἐπὶ κοινῶν θεμάτων καὶ ὅχι αἱ παραλείψεις εἰς τὸ ἐγκώμιον ὀρισμένων στοιχείων περιεχομένων εἰς τὸν βίον, καθιστοῦν, νομίζω, προφανῇ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐγκωμιαστοῦ χρῆσιν καὶ ἄλλης, πλὴν τοῦ βίου, πηγῆς, μὴ ὑπαρχούσης πλέον ἢ τοὐλάχιστον μὴ ἀνευρεθείσης εἰσέτι. Ἀπὸ τὴν ἂποψιν αὐτὴν τὸ νῦν ἐκδιδόμενον ἐγκώμιον ἀποτελεῖ χρήσιμον προσθήκην εἰς τὴν παράδοσιν περὶ τοῦ ὁσίου Δαβίδ.

RÉSUMÉ

Basile Laourdas, Une louange inedité de Saint David.

C'est pour la première fois qu'il est publié une louange de Saint David de Thessalonique d'après deux manuscrits du monastère Dionyssiou du Mont-Athos.

L'auteur inconnu de la louange avait probablement en vue une biographie du Saint différente de celle que nous connaissions jusqu'à maintenant et publiée par V. Rose.